

Школмуд шинәр көдллгънд Олна дөнъ кергтә

Советск школиг шинәс онығдарулдж, коммунизм тосхлгъна шин төрмүдлә герүнә көдлмшиг ирлгүдлдж, олна джиргъллә, күч-көлснлә залгълдүллгъна көдлмш — коммунизм тосхлтин төлә ноолдлгъна бас нег хувн болджах мөн. Тер учрар, мана парть болн правительств советск школд ик онығ, килмджән өгчәнә.

КПСС-н XXI хургин шиидвр советск школин цаарандк шинрлтин болн өслтин чик хаалгъинь заадж, терүнә гол төрмүдинь коммунизм тосхлгъна төрмүдлә залгълдүлдж кехин тускар багширт, сургъуль-эрдмин көдләчирт омгшрулгч селмн болв. Терүғар гардвр кегъад мана школмуд, цуг багшир болн эрдм-сургъулин цергләчир сургългъна шин зурағъар болн шин программар эн джил өклдж көдлмшән кеджәнә.

Мана республикин школмуд, цуг мана багшир, эврәнн кех көдлмшинн шин төрмүдиг меддж, өмнк джилмүдәс бас чигн бүрдәмджтәғъәр, дигтә-даратағъар, ухан-седклән өгч сургъулин джилән өклв.

Эн джил мана республикин багширин медрл өбдүллгънә институт багшир болн сургъуль-эрдмин цергләчирт шинәр көдллгънд белдлгъәр ик көдлмш кев. Зуна сармудт багширин курсемд болн семинармуд болв. Школин директормудин болн районмудин сургъуль-эрдмин аныгин заведушчирин семинар бас болв.

Школиг онығдарулдж, олна джиргъллә болн күч-көлснлә сургългъин залгълдүллгъна төриг партийн, советск болн профсоюзн организаце

дунд, мал-герин гардачир дунд эн джил ик делгү кевәр күүндгв, эк-өцкчир дунд бас күүндвр кегдв.

Эн тоот көдлмш мана эрдм-сургъулин көдләчирт көдллгъндн гардвр болн урмд өгв.

Эн джил мана республикд кесгшин сарул, сән школин гермүд тосхлгдв. Гурвн школ-интернат секгдв. Ода эн интернатст мана республикин күч-көлсчирин 400 гар күүндкөвүд шангъа хот-хувцар теткддж сургъуль сурчана. Эн шин школмуд — мана Коммунистическ партин болн Советск правительствин шин ик килмджн мөн.

Джил ирвәс иим школ-интернатин болн терүнд сурх сургъульчирин тонь өсәд йовхмн. Ирх долан джил-ин эргид сургъульчирин тонь 4200 күрч өсхмн.

Эн джиләс авә өклдж, Элстин 2-ч дундин, Каспийск дундин, Башантан дундин болн Кировин нертә (Западн района) дундин школмуд арвн негн джилә школин зурағъар көдлджәнә. Камышинск (Яшалтинск района), Красносельск (Сарпинск района) Чилгирск (Яшкульск района) болн Полинн (Юстинск района) долан джилә школмуд нәәмн джилә школин зурағъар көдлджәнә. Ирх джилмүдт иим школмудин тонь өсәд йовхмн.

Республикин дундин болн долан джилә школмуд ик зуудан гилтә сургъулин мастерскоита, сургъулин производствени болн тарән-темснә дамшлтин участка. Кесг школмуд, совхозмудин болн колхозмудин дөнъ-

гәр, сургъулин мастерскойдан болн сургъулин производствени участкан күч-көлснә дамшлтиг сургъульчиртан му бишәр дасхджана.

Советск школиг онығдарулдж, шинәс терүнә көдлмшиг олна джиргъллә, күч-көлснлә залгълдүлдж, коммунизм тосхлгънд кергтә, гүн медрл-тә улс белдлгънә төр—зуг школин кех, сургъуль-эрдмин цергләчирин ксех керг гидж санхмн биш. Эн төр—цуг мана советск улсин, советск-партийн, комсомольск, профсоюзн организацин болн эдл-ахусин гардачирин орлцх, күцәх төр мөн.

Тер дотр совхозмудин, колхозмудин болн промышленн предприятисин гардачир эврәнн өбрхн керг гидж әнүд орлцх зөвтә.

Мана республикин зәрм совхозмуд, колхозмуд болн промышленн предприятис тер төрән чикәр медад-школмудт сән дөнъгән күргдженә. Улгүрн, Приютненск района «40 лет ВЛКСМ» гидг совхоз шин школ-интернат күүнд бәх гермүд бәрдж өгв; Яшкульск района «Гашунский» гидг совхоз Гашунск дундин школд мастерскойд кедж өгв; Западн района «Ленинец» колхоз Башантан дундин школиг модар болн зер-зевәр теткнә, Западн района 112-ч номертә совхоз Кировин нертә дундин школиг бас теткнә; Каспийск дундин школиг Каспийск загъснә комбинат дамшлтд кергтә модар, төмрәр болн зер-зевәр дөнъннә; Черноземельск района Кумск долан джилә школиг, Кумск МЖС дөнъннә, нань чигн им сән өклис бәәнә.

Болв цуг мана республикин школмудин көдлмшт дуту-дундн йир ик-Республикин дундин болн долан джилә школмуд хошад селгәғъәр көдлчәнә. Ик зуудан школин гермүд ша-хр болад, сургъульчириг багталгънд күчр болад бәәнә. Хальмг тосхлтин трест джиләс джил гартл школ тосхлгъна зурағъан күцәхш. Тосхлтин 1-ч болн 2-ч управленс эн джил 8 школ тосхдж гаргъхин ормд хойрхн тер тосхв. Тернь школмуд, тер дотр Элстин школмудт, сургъулин джилән сәәнәр өклгъндн ик боомтг болв. Хальмг АССР-н эрдм-сургъулин министерствин халхас эн төрәз чангъг неквр уга болсар, бас иим йовдл гарад бәәнә.

Шин секгдсн 3 школ-интернатд ик оныған өгх кергтә. Бәәдг гермүд кү-цц әс болсн учрар, 600 кӯ эн джил орулдж авхин ормд, 400 кӯ орулдж авч. Хотар болн хувцар тетклгън бас ик сән биш. Улгүрн, Приютненск района интернат, үвлә хотан күцц белддж авад уга, үсәр йир муугъар теткднә, бичкдт гөсн-башмг болн пальто күцц өггдәд уга; Комсомольск школ-интернатин хот уудг хорань йир бичкн (гурвн селгән болдж хотан ууцхана), сургъулин мастерскойд болн бань бас йир бичкн. Эн тоот дуту-дундин чиклдж, эн школмудин сургъулин көдлмшинь ясулх кергтә.

Сургъульчирт гүн, батта медрл өглгънд үзмдж дөнъ ик кергтә. Үзмдж дөнъ ямаран болв чигн, урок келгънд, тер дотр физикин, химин, биологин урокт кергтә болна. Физикин, химин, биологин кабинетс прибормудар болн химикатсар ода чигн дуту. Эн кергтә тоотсиг олдж авлгъндан мана школмуд күчрднә. Тер учрар, Элст деер базисн магази гаргъдж,

школмудин кергтә үзмдж дөнъғәр тетклгън — сургъуль-эрдмин министерствин бачм күцәх керг.

Өдгә цагт сургъульчирт күч-көлснә дамшлт өглгънд сургъулин мастерскойд болн сургъулин производствени участк ик чинртә. Зәрм мана школмуд тийм мастерскойд болн участкас уга бәәчәнә.

Школмудт тийм мастерскойд бүрдәлгънд, тер дотр, сургъулин производствени участкас бүрдәлгънд совхозмуд болн колхозмуд ик дөнъ болх зөвтә. Школ болгъна өбр тарән-темснә зер-земшин модна участкас бәәх зөвтә.

Бийсән чидл күрмгәрн хәләдж, текдиги сургъульчирт бас дасхх кергтә. Болв эн көдлмшиг ухатағъар, чикәр бүрдәх кергтә.

Сургъуль-эрдмиг олна джиргъллә залгълдүлдж, күч-көлснә дамшлт болн гүн сән медрл сургъульчирт өглгънә көдлмшиг голлдж кехн—багш. Тер учрар, багш эврәнн медрлән өдр болгън өбдүләд, сургългъна эваргъиг сәәнәр медад көдлх зөвтә.

Сургъульчирт сән, батта медрл өглгънд багшт дөнъ болгчн-дегтрмүд. Дегтрмүдәр тетклгън өдгә цагт му, тер дотр хальмг келнә дегтрмүд эн джил школмудт күртдәхш. Эн төриг цаглань чиклх кергтә.

Мана республикин эрдм-сургъулин министерств, багширин медрл өбдүллгънә институт болн цуг райодин эрдм-сургъулин аныге багширт дөнъгән сулдхвр уга күргдж, школиг онығдаруллгъна кергиг чикәр бүрдәх зөвтә.

Цуг мана школмуд болн багшир тангъчин партийн организацин гардврар, олна дөнъғәр, өмнән тавен төрмүдән диилвртәғъәр күцәх зөвтә.

Г. БЕМБЕЕВ.